

Genre: Populärhistoria

Titel: Mera brännvin/Föbudstiden slut – brännvinskriget fortsätter

Författare: K-G Olin

På omslaget: Juho Pirttiaho. Foto: finna.fi/Museiverket/Fotostudio Pietinen

Förlag: Olimex

Sidantal: 343

Den väger 811 gram och består av 343 sidor fyllda med fakta, siffror, foton, berättelser och anekdoter. Addera käll- och bildförteckning, inklusive namnindex, och ni får K-G Olins senaste verk ”Mera brännvin/Föbudstiden slut – brännvinskriget fortsätter”. Boken är en fristående fortsättning på ”Brännvinskriget” (2012), som handlade om åren för förbudslagen 1919–1932. I ”Mera brännvin” avhandlas åren 1932–1950.

Det här är Olins tjugoförsta bok, och hans trogna läsarskara kommer att känna igen sig: Skrivglädjen och iver är fortfarande lika stark som i debutverket ”Våra första amerikafarare – historien om finlandssvenskarna i Nya Sverige” (1988).

Den aktuella bokens omslagsbild visar en man med en enlitersflaska brännvin i handen. Han ser lycklig ut, och vi får veta att han har köat i timmar. Det är den 5 april 1932 och Alko har slagit upp sina portar. Framgången är ett faktum, men Alko snålar med öppettiderna, och försäljningen försvåras också av att staten inte tillåter butikerna att etikettera flaskorna. Dessutom är brännvinet blaskigt och dyrt jämfört med det som folk är vana vid att dricka. Följaktligen fortsätter lönnbrännerierna med sin verksamhet, och smugglarna med sina ljusskygga affärer.

Det är en imponerande mängd fakta Olin fått fram: här redovisas var i Finland och Sverige tusentals liter sprit byter händer, de inblandades namn, och orter där smuggelgods beslagtogs. Att boken har en förteckning på alla nämnda platser och personer gör den extra intressant. Kanhända läsaren hittar en släkting i listan?

Men författaren begränsar sig inte bara till att skriva om brännvinssmugglingen, vi får även ta del av den illegala handeln med kaffe, kläder, mat, rakblad, cykeldäck och annat, Olin räknar upp ett 50-tal olika varor.

Jag häpnar över smugglarnas uppfinningsrikedom: Ett trick ut till havs var att använda sig av två olika namn på en och samma båt, ett annat var att sy extra fickor i kläderna att gömma saker i. Kvinnan som inte drog sig för att utnyttja sitt spädbarn tar kanske ändå priset: i samma påse som hon bar babyn hade hon lagt ner en stor skinka samt ”garner och damstrumpor”!

Författarens omsorg om detaljerna gör texten levande. Det roar mig att få veta att en tjugo meter lång motorbåt som gått på grund är ”grönmalad”, och att det var i sin fars Chevrolet som Martin Runar Nybäck från Oravais fraktade 35 kanistrar sprit mellan Munsala och Vörå (han åkte fast och dömdes till böter).

Verkligheten överträffar dikten, sägs det, och de historier som berättas här är så dramatiska att de skulle anses helt osannolika i en roman. Men resorna, de våghalsiga smugglarna, och deras äventyr i all ära, det är skildringarna av de enskilda som fastnar. Som till exempel berättelsen om Uno Lillträsk, karismatisk och manipulativ, som ägnade sig åt ”rackarliv”, och gjorde sig skyldig till förskingring, checkbedrägerier, grov stöld, misshandel med mera. Bland hans

märkligaste tilltag var att han en gång uppgav sig heta Olov Tjernic, och att han hade suttit i ryskt fångläger tillsammans med svenske Raoul Wallenberg. Den informationen fick Wallenbergs syster att resa till Kristinestad för att ta del av "Tjernics" berättelse. Det är lätt att föreställa sig hennes harm när hon insåg att hon hade blivit lurad.

Det är inte ovanligt att våldsdåd, olyckor och misär följer i spritens spår. Att läsa om mord som begåtts i berusat tillstånd, och som mördaren inte har något minne av, är sorgligt. Likaså får några rader om en tioårig flicka mig att fundera på barn som lever med missbrukande föräldrar. Vad hände med flickan i boken som tvingades föra sin mor till sjukhus på grund av polityrförgiftning, detsamma som hon kort innan förlorat sin far i?

I kapitlet "Mörka händelser i skuggan av Bacchus" kan vi bland annat läsa om det grymma mordet på Karl Wikman den 18 juni 1949 i Nykarleby. Det är ju inte alls länge sedan, kanske någon ännu minns Wikman?

Till sist en eloge till Gun-Marie Wiis som står för den grafiska formgivningen av Olins böcker. Tack vare hennes luftiga layout blir "Mera brännvin" lättläst trots sitt stundom tunga innehåll.

Yvonne Granqvist